

מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע | יו"ל ע"י מכון "מעדני אשר" - בית שמש

חג הפסח תשפ"ב | גליון תתצ"ו (שנה י"ט)

האם החיוב בליל פסח לספר ביציאת מצרים כמו שאמא מספרת סיפורים? כתוב בהגדה "ושאינו יודע לשאול את פתח לו".

יש להקשות: מדוע אמר בלשון נקבה את ולא אמר אתה, כך מקשה בשם משמואל על הגדה של פסח.

איכא כמה תרוצים:

א. שבא המגיד ללמדנו שבליילה הזה אדם צריך לקחת את מידת הנשים ולהאריך בשיחה, שהרי בגמ' קידושין מ"ט ע"ב ב' מבואר עשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים וזהו את פתח לו שידבר ויאריך האב לבנו על יציאת מצרים בריבוי דברים כדרך הנשים, כך תירץ בהגדה של פסח ארזי הלבנון מובא בהגדה של פסח נמלצו לחכי מאת ידידינו הרה"ג יצחק קליין שליט"א בני ברק.

ב. הנה הרב הלומד עם התלמיד, הרב בחינת זכר משפיע והתלמיד בחינת נקבה מקבל, אך אין זה עיקר הכוונה אלא שהרב יפתח לתלמיד פתח שהוא בעצמו יעורר עצמו, ואז הרב הוא בבחינת נוקבין מעוררין דכרין, כך תירץ בשם משמואל בשם אביו.

ג. שאינו יודע לשאל את פתח לו את פיך הא דקאמר בלשון נקבה את ולא קאמר בלשון זכר אתה, כי תשש כחו של אב כמו נקבה שהיה ראוי לו ללמדו בהיותו נער לחנך במצות כמו שפרש"י בחומש גבי צור ילדך תשי, אחרונים.

ד. ללמדנו שאפילו האשה מחויבת ללמדה לבנה להשיב להם, אעפ"י שאין האשה מחויבת לחנך בנה אפ"ה בסיפור יציאת מצרים, גם עליה החיוב כי כל המרבה לספר משובה, ובפרט שלא יסית מן בן הרשע עליה מוטל כי בן כסיל תוגת

אמנו, אחרונים, ועיין מה שהארכתי בספר מעדני אשר חג הפסח האם נשים חייבות במצות סיפור יציאת מצרים, והארכתי בזה השבוע בשיעור בבית המדרש המרוכז נדבורנה בחיפה אפשר לשמוע בקול הלשון.

ה. ע"פ מה שכתוב בפסוק משלי כ"ב ו' "חנוך לנער ע"פ דרכו" דהכוונה שאי אפשר לדרוש מילד שיבין מה שההורים והמלמדים מבינים שהרי הם בגיל של הילדים כשהיו קטנים גם לא הבינו, אלא צריך לחנך את הנער ע"פ הדרך שלו וההבנה שלו והקשיים שלו, לכן אם יש ילד שאינו יודע לשאול שמתקשה בהבנה אז התפקיד של האבא לרדת לרמה שלו, ולהיות תשוש כמו נשים, לכן אומר בעל ההגדה תהיה את עם חולשה, מתוך דרשה בענייני חינוך בשבת העולמי של שבת קרבנו בנוא יארק למעל אלף איש מכל רחבי ארצה'.

ויש ליסוד הזה סיפור המחשה: שהיה פעם ילד שזחל להנאתו על הרצפה כדרכן של הילדים וכל פעם שזחל מתחת הכסא התחיל לבכות ולצרוח והאמא לא הבינה את פשר הדבר, עד שפעם אחת האמא התכופה להרים את התינוק וראתה צורה של חיה מפחידה מודבקת מחתחת הכסא ואז הבינה מדוע הוא צורח ומה הקושי שלו, בדרך שלו רואה קשיים שההורים והמחנכים לא רואים.

האם בליל הסדר יש חיוב לאבא לספר שבלייל יציאת מצרים היה בלילה אור כמו ביום? הנה כתוב בתורה בפרשת בא י"ג ח' והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים.

הנה האור החיים הקדוש על פסוק זה כתב אמר ביום ההוא הודיע במתק לשון צדיק, כי הלילה ההוא יום יקרא לא לילה, והוא אומרו תהלים קל"ט ולילה כיום יאיר, ולא חש שתטעה לומר יום ממש ממה שגמר אומר בעבור זה שהוא בשעת מצה כו' כאומרם ז"ל, ואולי כי סמך ביום ההוא עם והגדת כי גם נס זה בכלל מצות ההגדה, חזינן חידוש מדברי האור החיים הקדוש שיש חיוב לכל אבא לספר לבנו שלילה כיום יאיר.

ובמקום אחר באותו פרשה כתב האור החיים הקדוש על הפסוק ויקם פרעה לילה טעם אומרו לילה יתבאר על דרך אומרם ז"ל זהו ח"ב ל"ח א' כי אותו לילה היה כיום יאיר כצחות היום, ושמא תאמר כי זרח אור בלילה דרך כלל לרעים ולטובים, לזה אמר ויקם פרעה לילה כשקם הוא לקרוא למשה ולאחרן מנע ה' מרשע אורה והיה לילה פירוש חשך כאומרו בראשית א' ה' ולחשך קרא לילה.

ובשפת אמת פסח שנה תרמ"ד כתב על מה שכתב בהגדה "מה נשתנה הלילה הזה" דהכוונה כי על אותו הלילה נאמר לילה כיום יאיר דנקרא בתורה יום כדכתיב והגדת לבנך ביום וכו' ואמרינן בשעה שמצה ומרור מונחים הרי שנקרא יום.

וכותב בשפת אמת דבזה מיושב איך אומרים הלל בליל הסדר, הרי קימ"ל מגילה כ' ע"מ ב' שאין קורין הלל רק ביום וילפינן מזה דכתוב ממוזרח שמש וכו' וכן מהא דכתוב זה היום עשה, ולפי הנ"ל אתי שפיר דרק לילה זה נקרא יום ונשתנה מכל הלילות, ומציין לדברי האור החיים הנ"ל.

ובבני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר ה' ס"ק כ"א סיפור יציאת מצרים כתב נהגו בתפוצות ישראל לעשות נר מיוחד לסדר ליל פסח וקורין אותו נר מה נשתנה בלשון אשכנז מה נשתנה ליכט וטעמא בעי כי לא דבר ריק הוא מנהג ישראל תורה הוא, ומתוך דכיון שהלילה הזה היא לילה כיום יאיר זוה"ק ח"ב ל"ח ע"א ומענתה תבין מנהג ישראל מכינים נר וקורין אותו נר מה נשתנה.

והרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע מיישב בזה מה שתיקנו חז"ל לקרוא בתורה ביום ראשון של פסח את קרבן היום ומתחילים לקרוא ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה' במדבר כ"ח ט"ו ותמוה שהיו צריכים להתחיל מהפסוק הסמוך ובחמשה עשר יום לחודש שהוא ענינו של יום, ולמה פותחים בפסוק שאינו קשור לקרבן היום, אך לפי האמור אתי שפיר, שהרי אותו הלילה היה אף הוא יום, כך ששני הימים ארבעה עשר וחמשה עשר היו יום ארוך אחד, ובכדי לרמוז דבר זה תקנו לקרוא אף את הפסוק של ארבעה עשר, להורות ששני הימים היו בעצם יום אחד.

מעדני אשר: נראה דלכן רואים אנשים שבאמצע השנה, אין להם כח וסבלנות להיות ערים ועייפים ובפסח בלילה יש להם כח, אלא כיון דלילה כיום יאיר הוא ליה כאמצע היום לכן לא עייפים מאמר זה מתוך דרשה הכנה לליל הסדר בבית המדרש הגדול דוּסְטֶקִי בֵּית שֶׁמֶשׁ.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הגאון שמואל דוד פרידמן שליט"א בארא פארק מח"ס הנפלאים שדה צופים - בדידי הויא עובדא לעילוי נשמת מורו ורבו פוסק הדור משיירי כנסת הגדולה שזכה לקירבה וחביבות יתירה הגאון הצדיק רבי שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל בעל השבט הלי לגרל יומא דהיילאל החל בליל הסדר ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב ישראל שלמה מילר שליט"א מאנסי לעילוי נשמת זקינו הרב אהרן דניאל בן חיים שמעון ז"ל נלב"ע שביעי של פסח ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד הרב יצחק משה צימרמן שליט"א לונדון בעל מהדורת צימרמן מעדני אשר חלק ה' לעילוי נשמת אמו האשה החשובה מרת שרה חנה בת יהודה לייב ע"ה נפטרה י"ג ניסן תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.

מדוע מותר לאכול השנה מצה בליל הראשון של פסח שחל בשבת

ולא גזרין שמא יעברינו?

יש להקשות: מדוע מותר לאכול מצה בליל הראשון של פסח כשחל בשבת ולא גזרין שמא יעברנו, מאי שנא מלולב ושופר שגזרו חכמים שלא לקיימם כשחל בשבת, גזירה שמא ילך ללמוד אצל הבקי ויעברנו ד' אמות ברשות הרבים, א"כ מדוע במצה לא גזרו, כך הקשה בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ד' חלק א' סימן ה', וכן הנצי"ב בהעמק שאלה שאלתא סי"ז אות כ"א, וכן במקראי קודש פסח חלק ב' ע"מ נ', וכן בכלי חמדה מועדים סימן ו', וכן בטל תורה סוכה מ"ב ע"ב, וכן בשו"ת גנוזי יוסף סימן ע"ז, וכן בעט סופר חלק א' כ"ל א' פרט ה', ועיין פני יהושע סוף סוכה.

איכא כמה תרוצים:

א. כיון ששיעור אכילת מצה בכזית, ושיעור חיוב הוצאה בשבת ככותבת שהוא שיעור יותר גדול מכזית, אפילו אם ישכח ויעברנו בשבת אינו חייב, ולכן לא גזרו, שלא גזרו אלא כשיתחייב חטאת כמה שמעביר את החפץ בשבת, כך תירץ הגאון רבי יצחק ירוחם דסקין ז"ל מובא במקראי קודש פסח חלק ב' ע"מ נ'.
אבל במקראי קודש דוחה תרוץ זה: דמכיון שיוצאין ידי חובתו בכזית, הרי שיעור זה חשיב בפסח, ומיגו דהויא שיעור למצה, הויא שיעור ג"כ להוצאה וכמו שמצינו כעין זה בגמ' שבת צ"א ע"א.

ועוד: שאף ששיעור מצה בכזית, מסתמא ילך אצל הבקי עם לחם משנה שהוא ב' כזיתים, א"כ הדרא קושיא לדוכתא, למה אין חשש במצה שמא יעביר את המצה ברשות הרבים.

ב. בלולב ושופר זמן קיומם הוא בבוקר, ולכן חיישינן שילך בלילה לחכם עם לולבו ושופרו, אבל מצות מצה, ומצותו תיכף עם תחילת הלילה, ואם צריך לילך לבקי, יעשה כן בערב פסח ולא בפסח עצמו ולא יעביי בשבת, כלומר שהחשש שמא ילך אצל בקי לא קיים בשעת חיובו אלא קודם זמן חיובו, ובמצה כיון שקודם זמן חיובו אינו שבת אלא חול לא חיישינן, והא דבמגילה גזרין אע"ג שמצוותו תיכף עם תחילת הלילה, שאני התם דעיקר מצוותו ביום, כך תירץ במקראי קודש הנ"ל.

ג. דבר שזמן קיומו בלילה לא חיישינן שילך אצל הבקי, דאין דרך לצאת בלילה, כך תירץ הנצי"ב העמק שאלה שאלתא סי"ז אות כ"א, מובא בשו"ת חמד מערכת חמץ ומצה סימן י"ד אות ו'.

ד. עמי הארץ היו מביאים תלמידי חכמים לביתם כדי ללמוד איך לנהוג בליל הסדר, לכן לא חיישינן שמא ילך אצל הבקי, כך תירץ הנצי"ב העמק שאלה שאלתא סי"ז אות כ"א.

ה. כיון דמצה בעי הסיבה, אף אם יצטרך לילך לבקי, לא יביא המצה עמו, כיון דבלא"ה צריך לאכול בביתו, ומכיון דא"א לצאת ידי חובתו אלא בביתו, אף אם ילך לבקי ישאיר את המצה בביתו.

ו. דווקא בדברים שמקיימים ביום ויהיה מילתא דפרהסיא גזרין שמא יעברנו, משא"כ במצת מצווה, כך תירץ הכלי חמדה מועדים סימן ו', ועיי' בסיומן י' שכתב עוד תרוצים.

מדוע יושבים כשמברכים ברכת על אכילת מצה הרי ברכת המצות צריך לברך בעמידה?

קימ"ל אור"ח סימן תע"ה סי"ק א' דכשאוכל המצה של מצוה מברך ב' ברכות, על אכילת מצה, והמוציא לחם מן הארץ.

יש להקשות: מדוע מברכים ברכת על אכילת מצה בישיבה, הרי קימ"ל בית יוסף אור"ח סימן ח' בשם הירושלמי, וכן במגן אברהם אור"ח סימן ח' דברכת המצות צריך לברך מעומד, א"כ ברכת אכילת מצה דהויא ברכת המצות צריך לברך מעומד, א"כ מדוע מנהג העולם שמברכים בישיבה, כך מקשה הפרי מגדים בתיחת הלכות ברכות סי"ק י"ח, וכן בשפת אמת מגילה כ"א ע"מ א'.

איכא כמה תרוצים:

א. ברכת על אכילת מצה, דומה לברכת הנהנין, לכן יכול לברכה בישיבה כמו ברכת הנהנין, כך תירץ הפרי מגדים הלכות ברכות בהקדמה אות י"ח.

ויסוד זה כבר קדים בספר האשכול רש סימן כ"ג שכתב דהא דקימ"ל ברכת המצות בעמידה, היינו ברכות המצות שאין בהן הנאה, אבל ברכות הנהנין כאכילת מצה וסוכה וקידוש והמוציא וברכת המזון אין צריך, ולא ראינו מימינו מי שיברך מעומד.

ב. לפי שכל הלילה הוא מיסב דרך חירות, לכן יכול לשבת אף בעת ברכת על אכילת מצה, כך תירץ הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל הליכות ארחות הלכה אור"ח הערה 253.

ג. ע"פ מה שכתב בפני יהושע מגילה כ"א דהא דברכת המצות מעומד, ה"מ במצות שצריך לעשות מעומד, לא עדיפא הברכה וצריכים לעשות מעומד, אבל במצות שגוף המצות עושים מיושב אפשר לברך הברכה נמי בישיבה, לפי הנ"ל אתי שפיר, דכיון דעצם אכילת מצה מקיימים בישיבה, א"כ הברכה אפשר נמי בישיבה, כך תירץ שפ"א מגילה כ"א ע"מ א', ועיין במור וקציעה אור"ח סימן ח', ובמגן גבורים שם, ובפמ"ג.

אבל בשפת אמת תמה על חילוק זה: וכתב דמסתמא דירושלמי משמע דבכל אופן ברכת המצות בעמידה ואינו תלוי במצוה ומניח קושיא זו בצ"ע, ועיין שדה חמד כללים בפאת השדה מערכת ב' סימן כ"ט, ועיין בספר הנפלא שואל כענין לידידי הגאון רבי שלמה בלום זצ"ל ע"מ רפ"ז.

האם מי שאינו מקבל על עצמו עול תורה אינו יכול להיות בן חורין אמיתי?
כתוב בהגדה השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין.

וכתב בתפארת שלמה כמה דרכים נפלאים מדוע היום אנחנו עבדים ובעז"ה ת' נהיה בני חורין:

א. נראה לפרש כפל הלשון הזה, דהנה עתה בזמן הגלות בעוה"ר אנחנו נחשבים בבחינת עבדים למקום ב"ה כי אין לנו התגלות אור אהבת הש"י על עמו שימשוך לבנינו אליו לעבדו מתוך אהבה ותשוקה הראויה בעריבות נעימות עבדות הש"י לדבקה בו רק כל עצמינו נחשבים עפ"י הרוב בבחינת עבד הנוטל פרס מרבו, ועל זה כבר הזהיר התנא אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אבל לעתיד לבא כאשר יתגלה מהרה כבוד מלכותו וראו כל בשר יחדיו כי פי ד' דבר, אז נעבדנו בבחינת בן ואז נהיה נקראים בנים למקום, וכמובא בזוהר הקדוש ההפך בין עבד לבן, והבן הוא ממהר לעשות רצון אביו מאהבת חוק הטבעי לא בעבור שום תשלום גמול או מיראה רק כי כן הטבע להיות הבן נמשך אחר אביו ובמעלה ההוא נקרא בן חורין, כך כתב בתפארת שלמה על פסח.

ב. הנה באשר היצר הרע מושל על האדם הנה נעשה עבד לו וסר למשמעתו בכל אשר יפתנו חלילה וזהו נקרא בחינת עבדים לעבדים. והתורה אמרה כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים, אבל העוסק בתורה לשמה הוא הנקרא בן חורין כמאמר ז"ל אבות פרק ו' משנה ב' אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וזה שאנו מבקשים לשנה הבאה נה"ל בני חורין כמו בשעת מתן תורה במעלה העליונה, כמ"ש רז"ל חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות על הלוחות, כך כתב בתפארת שלמה על פסח.

מעדני אשר נראה לציין דבר נפלא מדוע צריך להרבות בתורה במועד מה שאמרת בשבוע שעבר במעמד האדיר של סיום הש"ס בבית המדרש הגדול בתולדות אהרן בירושלים: בכל בית יהודי משקיעים הרבה כוחות שיהא יו"ט הכי שמח לכל המשפחה כל אחד עם מה שמשמח אותו כמבואר בגמ' פסחים ק"ט ע"מ א' ובל שכתב שאצל הקב"ה גם יו"ט, ובשנים כתקונם היה עליה לרגל וכל הקרבת הקרבנות, ועכשיו בזמן חורבן הבית אפשר לשמח אותו רק בתורה, כמו שמבואר בגמ' ברכות ח' ע"מ א' מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, ובמהרש"א תענית כ"ז עמוד ב' פירש הפסוק "לולי תורתך שעשועי או אבדתי בעניי" שבזכות שאני לומד בסדר הקרבנות אז אבדתי בעניי דהיינו בגלות כי לא היה לי קיום בגלות לולי הקריאה בהם ע"כ, והקב"ה מבטיח לכל יהודי אם אתה משמח את שלי אתה תגרום לי לשמחת יו"ט אני משמח את שלך.

האם שביעי של פסח במעלתה יותר מליל הסדר?

הנה בחדושי הרי"ם על שביעי של פסח מקשה מדוע בחג שביעי של פסח אין שום מצוה, וביום הראשון של פסח יש כל כך הרבה מצוות.

איכא כמה תרוצים:

א. קדושת החג של שביעי של פסח קדושה טפי ואין צריך שום מצוה, דומיא מה דאמרין בגמ' מצות בטלות לעתיד לבא.

ב. באם היה לישראל אז שום מעשה מצוה היו המצריים או השר שלהם מבינים שקריאת ים סוף היתה בהתעוררות ישראל, ולא היו משוגעים כ"כ לרדוף אחר ישראל לתוך הים, שמאחר שישראל עוררו את הקריעה בודאי לא תהי הקריעה גם למצרים לרדוף את ישראל, אבל באשר לא עשו ישראל שום מצוה חשבו שהקריעה תהי משמשת גם להם ונאלו שרי צוען, בשם משמואל מתרץ בשם אביו האבני נזר זצ"ל.

ובבית אהרן כתב דכמו שהימים של קודם שבת הם הכנה לשבת אותו דבר כל הימים קודם שביעי של פסח הם הכנה לפסח.

וכן כתב בשפ"א דאיתא בזוהר הקדוש שביעי של פסח הוא בחינת שבת קודש.

קול המעדנים

מעמד האדיר סיום מסכת כתובות בביהמ"ד הגדול תולדות אהרן ירושלים
בראשות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א

"בית המדרש הגדול דושינסקי בית שמש"
הכנה לקדושת ליל הסדר למאות בחורים

"מוסדות בעלזא חיפה"
שבעה מעמדי מעמדי הוד ליל הסדר "אונזער מלוכה"
למען בניית ישיבה קטנה דחסידי בעלזא - וסמינר לבנות

"בית המדרש המרכזי נדבורנה חיפה"
הכנה דרבה לכבוד חג הפסח - בראשות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א

"ישיבת צאנו דברי יציב חיפה"
הכנה דרבה לכבוד חג הפסח

"ישיבת בין הזמנים סערט ויזניץ חיפה"
הכנה דרבה לכבוד חג הפסח

הודעה משמחת

א"ה יהא ניתן לשמוע מידי יום את השיעור תורה שימסרו במועד בקהילות הקודש ברחבי בארץ

ברכת מזל טוב לידידנו

מחשובי רבני המערכת מגדולי מרביצי התורה

הגאון נמלא הכהן רבינוביץ שליט"א

לרגל הוצאת ספרו החדש פורס יוסף על שבת קודש כל בו להלכות קידוש והבדלה

ונלוה אליו ספר כרם אלעזר וחינוך הבנים כהלכתו

מדידו הגאון רבי אלעזר הכהן רבינוביץ שליט"א

מערכת עמוקות וכל פסקי הלכות חינוך בעניני קידוש והבדלה

יהא רעוא שבכות מעשיהם הכבירים להגדיל תורה ולהאדירה יזכו להמשיך במפעלם הגדול

תשעה מאות מי יודע ?

לרגל גיליון ה-900 הקרב ובא א"ה

מי מהקוראים יודעים כמה כוחות ושעות מושקעים בכל גיליון במשך קרוב לעשרים שנה?

מי מהקוראים יודעים כמה ממון עולה בכל שבוע ושבוע להוציא את הגיליון?

מי מהקוראים יודעים בכמה ספרים שיצאו בשנים אחרונות מובאים פסקים מהגליון והמספרים?

מי ששכח לברך שהחיינו בליל הראשון של פסח האם עדיף שימתין לליל שביעי של פסח?

יש לחקור מי ששכח לברך שהחיינו בליל הראשון של פסח האם צריך להמתין לליל שביעי של פסח כדי לומר שהחיינו בקידוש או דילמא עדיף שיברך מיד כשזוכר.

הנה במנחת חינוך מצוה ש' אות א' כתב דאפשר לחלק בין פסח לסוכות, דבסוכות אם לא אמר שהחיינו בלילה הראשונה, ואמר כל שבעה ולא יסמוך על קידוש דשמיני עצרת כי הוא רגל בפני עצמו, וצריך לומר שהחיינו בשביל עצמו, אבל בפסח אם שכח בלילה הראשונה נהי דאתחייב בזמן מ"מ ימתין עד ליל שביעי של פסח ויסדרן על כוס הקידוש כמו התם אף דמחויב לומר זמן בשעת עשייה מ"מ יכול לדחות לקידוש היום ה"נ מוטב שיאמר על הקידוש שביעי.

ודוחה המנחת חינוך: דשם ליל ראשון של סוכות בלא זה אומר שהחיינו על כן יוצא ג"כ בזמן דסוכה, אבל כאן דשביעי אינו אומר כלל זמן הויא ליה כמו שאר הימים וצ"ע.

וכן משמע במגן אברהם סימן תע"ג סק"א שאם לא בירך זמן בליל ראשון מברך כל שבעה, ואפילו בירך בראשונה ולא בירך ביום טוב שני גליות מברך כל שבעה, ולא אשתמיט לומר שימתין עד שביעי של פסח. וכן כתב באליה רבה או"ח סימן תע"ג ס"א שאם אמרו בראשון ולא בשני מברך כל ז' כשיזכור.

וכן מבואר בהדיא בשו"ע הרב ז"ל או"ח סי' תע"ג ס"ב "לאחר גמר הקידוש קודם שישתה הכוס מברך שהחיינו, ואם שכח לברך קודם השתיה יברך אחר כך מיד כשזוכר, ואפילו נזכר למחר היום יברך ואפילו באמצע השוק, ואם נזכר לאחר שקידש היום ביום טוב ב' של גליות הרי הוא נפטר בשהחיינו שיברך על הכוס לאחר הקידוש, ואם שכח לברך שהחיינו בקידוש ליל שני, אפילו אם בירך כבר בליל ראשון, חייב לברך אימתי שזוכר בכל שבעת ימי החג דהיינו עד סוף יום טוב האחרון של גליות, הרי דמחוייב לברך מיד כשזוכר בכל שבעת ימי החג ולא ימתין לקידוש של שביעי של פסח, וכן העתיק לשון זה במשנה ברורה סימן תע"ג סק"א דחייב לברך אימתי שזוכר בכל החג.

ויש שיטה שמי שלא בירך שהחיינו בליל הראשון של פסח יכול להשלים בכל הימים חוץ משביעי של פסח שיטעו לחשוב שיש חיוב בזה: כן כתב בספר ארחות חיים להגר"נ מספינקא ז"ל או"ח סי' תע"ג ס"א בשם ספר יפה ללב ה"ו שאם לא נזכר עד ליל שביעי שהוא יום טוב אחרון דאין לברך בו, מפני הטועים ששומעין שיש בו זמן ויברכו.

מי שאמר בטעות שהחיינו בליל שביעי של פסח בקידוש האם חוזר דהויא הפסק?

יש לחקור בשאלה מאוד שכחא ששאלתי כמה פעמים למעשה במי שאמר בטעות שהחיינו בליל שביעי של פסח בקידוש האם חוזר דהויא הפסק כיון שזה לא דבר מענינו של יום או דילמא אינו צריך לחזור אף שטעה ואמר שהחיינו בליל שביעי של פסח.

הנה כתב במשנה ברורה סימן רע"א ס"ק ע"ח בשם המגן אברהם שהמקדש על כוס וסבר שהוא יין ולכן בירך עליו הגפן ונמצא שהוא מים, אזי אם היה דעתו מתחילה בשעת ברכת הגפן לשתות עוד מהיין שלפניו על השולחן, יוכל למזוג ממנו, ולחזור על ברכת הקידוש מבלי לברך שוב הגפן.

ובשער הציון ס"ק פ"ד כתב שבחידושי רע"א מפקפק בזה, משום שהקידוש הראשון שהיה לבטלה נחשב להפסק בין ברכת היין שבירך בתחילה, לטעימה.

ומבואר מדברי המגן אברהם שנראה שהמשנה ברורה פסק כמותו שברכת הקידוש הראשון אינה הפסק, כיון שהיה סבור בעת הקידוש שצריך לברך על כוס זו, והברכה נאמרה לצורך, א"כ היא אינה הפסק בין הברכה לטעימה.

מזה למד מרן הגר"ז אוירבאך זצ"ל מובא בשמירת שבת כהלכתו פמ"ז המ"ג הערה רט"ו שאם טעה ובירך שהחיינו בקידוש של שביעי של פסח למרות שאין מברכים שהחיינו רק ביום הראשון של פסח, בכל זאת ישתה מן היין, ואין ברכה לבטלה זו נחשבת להפסק בין ברכת הגפן לשתית היין, כיון שלפי טעותו סבור היה בעת אמירת הברכה שהיא נאמרת כדן וזהו סדר הברכות, וגדר 'הפסק' הוא היסח הדעת, ומאחר והיה סבור שחייב לברך שהחיינו, אין כאן היסח הדעת.

ודומה הדבר לאחד שאמר אחר ברכת המוציא 'הביאו מלח, שאין זה הפסק, משום שהוא צורך הסעודה, ואח"כ התבונן וראה שיש מלח על השולחן, שמשטבר שאין זה הפסק, משום שבעת האמירה היה סבור שאין כאן מלח א"כ סח מענייני הסעודה, לאור זאת, גם בשאלתנו נאמר שאין המברך צריך לשוב ולברך בורא פרי העץ לאור זאת, גם בשאלתנו נאמר שאין המברך צריך הגדול פטצבורג באשדוד בנוכחות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א
מנהטן
משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משריע ומשנה ברורה

שלושים יום קודם החג - בהלכות הפסח

א חידה. מי מהראשונים סבירא ליה שיש דין הסיבה בכל אמירת ההגדה, ומדוע?

ב יל"ע. בשנה זו שבת המשפט גזר ר"ל שיהיה ניתן הכניס חמץ לבתי החולים, מה יעשה מי שנמצא אתו משהו בחדר שהביא חמץ האם מחוייב לעשות מחיצה, או האם ראוי שלא להגיע לבית החולים בכה"ג.

ג יש לעיין. האם יש מעלה שלא לומר ההגדה בערב פסח כדי שיעשה המצוה בכל החשק בלילה, וכמו שלא יאכל מצה ועוד שיאכל לתיאבון ה"ה לעניין הסיפור?

ד חידה. מי סובר שאת "ורחץ" שבליל הסדר עושה רק ראש הסדר, ומדוע?
ה מרור, האם יש דין כזית כדן אכילה בכל מקום או סגני בכל שהוא מעיקר הדין.

ו אכל והקיא. אכל כזית מצה והקיא, האם צריך לאכול שוב או שכבר יצא ידי חובת המצוה?

ז חידה. מי מקיים מצוות אכילת מצה ולא צריך לאכול שוב, ובכל אופן אינו יכול לברך אקב"ו על אכילת מצוה, ומה הביאור בזה?

ח ביזוי לחם בערב פסח. הנה ידוע שיש דינים מיוחדים בכבוד הפת. ע"י סימן קפ. ויש להסתפק אם בשעת הביעור מותר רק לשרוף אבל לבזות אסור, או שגם לבזות מותר, כגון לתלות, ולדרוך וכדומה. ויותר יש לדון בימים שקודם פסח שמפנים את הבתים ובתי הכנסת ממיני חמץ, האם מותר לזרוק לחם כמות שהוא לפח.

ט לילה השמור מן המזיקים. יש לעיין הגדר בזה לגבי מי שהיין מזיק לו אבל מכיון שקיי"ל שליל שימורים מן המזיקין וכן איתא בגמ' שלא חוששים לזוגות אולי גם בזה אין לו ממה לחשוש. וכן מובא להלכה שפוחתים הדלת באמירת שפוך חמתך להורות שאין אנו פוחדים כלל מן המזיקין בלילה זה. ויל"ע שלא מצינו שמותר להכניס עצמו לסכנה בלילה זה וכן מובא להלכה שזה מצוה הבאה בעבירה מי ששותה וזה מזיק לו, ובאמת צ"ב מאי טעמא לחלק בין המזיקין?

י אכילה לאחר אפיקומן. שו"ע תע"ח אין לאכול אחר אכילת האפיקומן שום דבר ובמ"ב סק"א כ"ז שלא יעבור מפיו טעם מצה של אפיקומן. ויש לעיין האם לפי"ז אדם שאין לו כלל חוש טעם האם יוכל לאכול אחר אפיקומן, כי בין מה אינו מרגיש טעם מצה?

יא בדיקת חמץ דאורייתא או דרבנן. מחד כ' המ"ב בס"ק י' דגבי זמן הבדיקה חמור התחלת עיסוק קודם בהיתר כמצווה דאורייתא, שהרי אכתי לא ביטל, והשתא דאורייתא. ובס"ק ח' כ' דאפשר לסמוך על נשים וקטנים, וכמו שביאר בשעה"צ כמוש"כ הפו' דבדיק"ח דרבנן, והימנוהו. וצ"ע הא השתא שלא ביטל, זה דאורייתא.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/י ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. -שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אייר

